

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatiga innovatsion va axborot texnologiyalarni joriy etish orqali raqamli transformasiya jarayonlarini rivojlantirish

G'afforova Gulbahor G'ayratovna

Toshkent shahar Puchon universiteti magistratura talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada innovatsion pedagogik texnologiyalar va ulardan samarali foydalanish. Maktabgacha ta'lim va tarbiya jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so'zlar: Ilg'or texnologiyalar, intellektual salohiyat, raqobatbardosh kadrlar, ta'lim va tarbiya jarayon, innovatsion texnologiyalar, AKT bilan ishlash, Ta'lim texnologiyasi, Raqamli texnologiyalar, Transformatsiya jarayoni.

O'zbekiston Respublikasida Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi 2018-yil 19-fevraldagi 3549-sonli qaroriga muvofiq jamiyatimizning boshqa sohalarida bo'lganidek Maktabgacha ta'lim sohasida ham ta'lim jarayonlarida axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalaridan keng foydalanish ta'lim sifatini ta'minlovchi vositalardan biriga aylanmoqda.

Axborot kommunikatsiya texnologiyalarining ta'limning ilk bosqichida bo'lgan maktabgacha ta'lim sohasiga kiritilishi pedagog hodimlarning oldiga katta mas'uliyat qo'yilishi bilan birga, ularning o'z ustiga ishlab, AKT bo'yicha bilim saviyasini oshirishni va izlanuvchanlik va ijodkorlikni texnologiyalar bilan erkin ishlash mas'uliyatini beradi.

Bugungi kunda axborot kommunikatsiya texnologiyalari va innovatsiyalarsiz hech bir soha taraqqiyotini tasavvur qilib bo'lmaydi. Ayniqsa yosh avlodga ta'lim va tarbiya berishda zamonaviy axborot texnologiyalari imkoniyatlaridan keng foydalanish, sohaga innovatsiyalarni joriy etish eng dolzarb vazifalardandir. Bu borada mamlakatimizda

yurtboshimiz tomonidan ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda qilinadigan barcha islohatlardan ko'zda tutilgan maqsad barkamol insonni voyaga yetkazish.

Maktabgacha yoshdagi bolaga ta'lim tarbiya berishning asosini o'yinli texnologiyalar tashkil qiladi. O'yinli texnologiyalardan foydalanishning asosini bolaning faolligi tasavvuri tashkil qiladi. Shuning uchun maktabgacha ta'limdagi innovatsion texnologiyalar, o'yinli texnologiyalar bilan bog'liq. Maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagogi o'z faoliyatini prinsipial amalga oshirishi uchun: Samarali (mavzuga yo'naltirilgan), Tejamkor (shaxsga yo'naltirilgan), Hamkorlik (texnologiyalariga yo'naltirilgan) bo'lishi lozim. Tajribali kreativ pedagog ushbu uslublar asosida o'zining “mualliflik” texnologiyasini yaratish mumkin.

Innovatsiya o'zi nima-Lug'aviy jihatdan “Innovatsiya” tushunchasi yangilik kiritish ma'nosini beradi. Innovatsiya muayyan tizimning ichki tuzilishini o'zgartirishga qaratilgan. Maktabgacha yoshdagi bolalar ko'rgazmali tasavvur orqali anglash, barcha yangi bilimlar ko'rgazmalilikka asoslanadi. Bu yoshdagi bolalar bilan innovatsion pedagogik texnologiyalar sifatida interfaol metodlardan tarbiyachilar unumli foydalanadilar. Chunki mazkur metodlardan foydalanish orqali har bir bola o'zining individual qobiliyatlarini namoyon eta oladi. Mantiqiy o'yinlar o'ynash aqliy rivojlanishiga katta ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Atrof-muhit hodisalari haqida aniq tasavvur shakllanishiga yordam beradi. Shu bilan birgalikda bolaning ijtimoiylashuviga va nutqini ravon bo'lishida, o'z fikrini erkin bayon eta olish ko'nikmasini shakllanish imkoni yaratiladi.

Ta'limdagi innovatsiyalar-Bu har qanday ta'lim muassasasida ta'lim faoliyatining muhim tarkibiy qismlaridan biri bo'lgan pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish jarayoni, metodlar, uslublar va o'qitish vositalari to'plami.

Pedagogik innovatsiyalar-Pedagogika sohasidagi innovatsiyalar, ta'lim muhitiga uning alohida tarkibiy qismlari va umuman ta'lim tizimining xususiyatlarini yaxshilaydigan barqaror elementlarni (innovatsiyalarni) kiritadigan maqsadli progressiv o'zgarishlar. Muayyan texnologiyaning samadorligi ko'p jihatdan pedagogik amaliyotda

muayyan yondashuvlarni o'ziga mujassam etganiga bog'liq. Zamonaviy pedagog keng ko'lamli innovatsion texnologiyalardan erkin foydalanishi kerak.

Bugungi kunda ta'lim texnologiyalarining keng ko'lamda o'rganmasdan turib, pedagogik malakali mutaxassis bo'lish mumkin emas.

Innovatsion texnologiya-Pedagogik taraqqiyotni ta'minlashga qaratilgan tashkiliy faollik jarayoni (faollik ,didaktik o'yinlar, evristik, kreativ muammoli, loyihalashtirilgan, AKT texnologiyalari.

Ta'lim texnologiyasi-Ta'lim modellarini optimallashtirish maqsadida, inson va texnika resurslari va ularning o'zaro ta'sirini hisobga olgan holda butun o'qitish va bilimlarni o'zlashtirish jarayonini yaratish, qo'llash va aniqlash tizimidir.

Raqamli transformatsiya-Transformatsiya so'zi lotin tilidagi “transfor” va “matio” so'zidan kelib chiqqan bo'lib, “o'zgarish” va “oldinga” degan ma'nolarni anglatadi. Transformatsiya shunchaki islohot yoki o'zgarish jarayoni emas, balki jamiyat va davlatning barcha jabhalardan bir holatdan ikkinchi holatga butunlay o'tish jarayonidir. Transformatsiya jarayonida davlat va jamiyat hayotida sifat o'zgarishlari kuzatiladi, ya'ni sifat jihatdan yangi bosqichga o'tilish tushuniladi.

Elektron ta'lim tizimining muammolarini ikki sinfga bo'lish mumkin: Hozirgi o'tish davri va immanent.

Maktabgacha ta'lim integratsiyasida raqamli texnologiyalarni qo'llash muammolari kelgusida rivojlanish strategiyasini va unga yo'naltirish yo'nalishini tanlash bilan bog'liq izlanishlarga sabab bo'ladi.

Innovatsion texnologiyalarning asosiy maqsadi nimada

- Intelektual salohiyatga ega bo'lgan mutaxassis tayyorlash texnologiyasi va ta'limning mazmunini yaratish
- Ilg'or ta'lim texnologiyalari va vositalariga asoslangan ta'lim jarayonini shakllantirish asoslarini yaratish

- Ilg'or ta'lim texnologiyasi va axborot komunikatsiyasi vositasi orqali dars o'ta oladigan o'qituvchilar tarkibini yaratish

Zamonaviy tarbiyalash texnologiyasi-har tomonlama yondashuvni amalga oshiradi va quyidagi majburiy talablarga rioya qiladi.

1. Tarbiyalanuvchilarga 3 yo'nalish bo'yicha ta'sir etadi-tafakkuriga,sezgi a'zosiga va xulqiga.
2. Tarbiya (tashqi pedagogik ta'sir)va o'z-o'zini tarbiyalashning uzviyligi tufayli ijobiy natijaga erishiladi.
3. Tarbiya jarayonida ishtirok etuvchi barcha vosita va tadbirlarning muvofiqlashtirish ishi:ijtimoiy institutlar,birlashmalar,ommaviy axborot vositalari adabiyot,san'at,oila,maktab,huquq targ'ibot idoralari jamoalar-har tomonlama yondashuvning zaruriy shartidir.
4. Shaxsning ma'lum sifatlari amaldagi tarbiyaviy ishlar majmui orqali hosil qilinadi.Bu ishlar yaqqol ko'rinishdagi ko'p yoqlik bo'lishi,bir vaqtning o'zida aqliy,jismoniy,xulqiy,estetik va mehnat tarbiyasini uzviyligi asosida olib borishi zarur.
5. Har yoqlama yaxlit tarbiyaviy yondashuv tarbiyachining tizimi munosabatini va boshqaruvini taqozo qiladi.Boshqaruv tarbiya jarayonida ishtirok etuvchi tashqi va ichki omillarni va ularning o'zaro ta'sirini inobatga olgandagina muvaffaqiyatli bo'lishi mumkin.Shu bois,u omillar haqida aniq tasavvurga ega bo'lishi zarur.

Zamonaviy ta'lim texnologiyasi afzalliklari shundaki ta'lim mazmunini mukammal o'zlashtirishga olib kelishi,bilimlarni amaliyotda qo'llash uchun sharoit yaratilishi,turli xil faol ta'lim metodlarining qo'llanishi,o'zlashtirgan materialni uzoq muddat xotiraga saqlab qolishi,muloqotga kirishish ko'nikmasining takomillashtirilishi,o'z-o'zini baholash qobiliyatini shakllanishi,o'quvchining mustaqillik xislatlarini shakllanishi,muammolarni mustaqil yechish ko'nikmasini shakllanishi,o'rganishni oson,qiziqarli va samaraliroq bo'lishi orqali qulay va samarali.

Shunday ekan texnologiyalarning zarari nimada? Ko'p vaqt talab qilinishi, bolalarni har doim ham kerakli nazorat qilish imkoniyatining mavjud emasligi, qiyin va murakkab mazmundagi material o'rganilayotganda o'qituvchi rolining ikkinchi darajada bo'lib qolishi, o'qituvchilarning o'zi ham yaxshi rivojlangan fikrlash qobiliyatiga va muammolar yechish ko'nikmalariga ega bo'lishlarining talab etilishi va shunga o'xshash bir qancha noqulayliklarni keltirib chiqarishi mumkin.

Raqamli texnologiyalarning bolalar hayotiga ta'siri (ijobiy)

Raqamli texnologiya ko'plab jarayonlarni avtomatlashtirish orqali hayotni osonlashtirish uchun joriy etilgan. Har bir narsaning o'ziga xos yutuq va kamchiliklari bor albatta, lekin u butunlay individual foydalanishga asoslangan.

1. Texnologiya bolani mustaqil o'rganishga majbur qiladi
2. Bolalar o'zining qobiliyatlari va qiziqishlarini o'rganish uchun texnologiyalardan foydalanishlari mumkin.
3. Texnologiya bolalarga ijtimoiy jamiyatni shakllantirishga yordam beradi.
4. Shahardan tashqaridagi bolalar ham raqamli platformalar, gadjetlar orqali mukammal bilim olishlari mumkin.
5. Texnologiya bolaga uning atrofdagi imkoniyatlarni o'rganishga yordam beradi.
6. Texnologiya bolalarga kundalik hayotdan olmaydigan narsalarni o'zlashtirishga yordam beradi.
7. Qisqa vaqt ichida turli xil foydali bilimlarni olishi mumkin
8. O'rganish mazmunini video orqali tomosha qilish maroqli
9. Texnologiya bolalarga ko'proq yoqganligi sababli ta'lim faoliyatini oson o'zlashtiradi.

Raqamli texnologiyalarning bolalar hayotiga ta'siri (salbiy)

1. Kamroq jismoniy mehnat

2. Ko'proq ekran vaqti
3. Kattalar nazoratisiz ko'rish
4. Qo'shimcha ma'lumotlar, chalkashish hosil bo'lishi
5. Ko'proq o'tirib qolish ko'zlarni toliqtirishi.

Texnologiyani qanday integratsiya qilish kerak? O'qituvchilar:

Talim texnologiyasini ko'magida o'quv dasturini mos ravishda yetkazib berishga e'tibor qaratish kerak. Darsni yaxshilash uchun, texnologiya shunchaki vosita ekanligini unutmaslik kerak. Texnologiyani o'rganish bola yutuqlarini oshiradi albatta. Texnologiya integratsiyasi qachon muvoffiqiyatli bo'ladi? Bu vazifani bajarish uchun texnologiya mavjud bo'lganda. Mashg'ulotni yetkazib berish vositasi sifatida. Texnologiya mashg'ulot o'qituvchisi vazifasini bajaradi. U bizning kundalik hayotimizning odatiy qismiga aylanganda. U tabiat bilan hamohang mashg'ulotlar tashkil etilganda. O'qituvchilar ishida texnologiyaning ko'plab rollari mavjud. Asbob sifatida texnologiya resurslarni boshqarish va o'rganishni boshqarishda kengroq yo'llarini ochdi.

Texnologiya ta'lim-tarbiya muhitini modernizatsiya qildi. O'qituvchilarga yordam beriladi va kundalik mashg'ulotlar uchun tegishli tuzilgan o'quv materiallari bilan to'ldiriladi. Turli xil texnologiyaga asoslangan resurslar mavjud bo'lib, ulardan tuzatuvchi dars yoki mashg'ulotlar uchun va boyitish maqsadlarida foydalanish mumkin.

Texnologiya ta'lim jarayoni va o'qitish usullarini takomillashtirish. Bu ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. O'qitish uslublari bilan mos keladigan texnologiyadan foydalanishi mumkin bo'lgan o'qitish usullari va strategiyalarining qarorlari mavjud.

Texnologiya ta'limda yangi yo'nalish va tadqiqotlarni ochadi. Sinov va baholashni o'qitish sohalari o'qitish va o'qitish texnologiyalari bilan kengaytirilgan. Hozirgi ta'lim tadqiqotchilari endi testlar, baholash va boshqa baholash natijalarini sharhlashda qiyinchiliklarga duch kelmaydilar.

Natijalarni tezlik va aniqlik bilan tahlil qiladigan va sharhlay oladigan dasturlar mavjud. Texnologiya shuningdek, muammolarni hal qilish va so'rov uchun qayta ishlashini mumkin bo'lgan katta ma'lumotlarga kiritishni ta'minladi.

Texnologiya o'qituvchilarning malakasini oshiradi va ilmiy dunqarashni rivojlantiradi. Tarmoqda yuklangan ma'lumotnomalarda tushuntirilgan o'rganish va intellekt nazariyasidan foydalanish orqali o'qituvchilar ushbu ma'lumotlarni tezkor va aniqlik bilan olish ko'nikmalarini egallashga da'vat etiladi.

Texnologiya o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi. O'qituvchilar uchun uzluksiz kasbiy rivojlanish talabi bilan texnologiyaning mavjudligi onlayn ravishda malaka oshirishda qatnashishning muqobil usulini taqdim etadi.

Trenerlar, yoki tashkilotchilar kabi uzluksiz kasbiy rivojlanish pravayderlari sifatida jalb qilinganlar uchun ular texnologik vositalar yordamida yetkazib berish tizimlarini darajaga ko'tarilishlari yoki yaxshilashlari mumkin.

Shunday qilib raqamli transformatsiyaga o'tish ta'lim tizimidagi o'qituvchining kelajakda raqamlashgan jamiyatga kirishishi uchun, innovatsion texnologiyalar maqsadli auditoriya bo'lib xizmat qiladi. Bu albatta maktabgacha ta'lim tashkiloti o'qituvchisining dunyoni ko'rish usulini, muammolarni hal qilish yondashuvlarini, g'oyalarni yaratish san'atini va ta'limni tubdan yangi shakllarini yaratishiga olib keladi. Nima bo'lganda ham, zamonaviy pedagogik raqamli transformatsiyadan to'g'ri foydalanish maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning yutuqlarini va keyinchalik yuqori muvaffaqiyatni kafolatlaydi. Bunda eng avvalo o'qituvchining roli ahamiyatli.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasining “Ta’lim to’g’risida” gi Qonuni Barkamol avlod - O'zbekiston taraqqiyotining poydevori.- T.: “Sharq”, 1998.
2. Ergashova M.Sh., Maktabgacha ta’limda innovatsion ta’lim texnologiyalardan foydalanish.Shahrisabz 2023
3. Umarova G.A., Maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalashda innovatsion texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari.
4. Abduqodirov A.A., Begmatova N.X. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida multimedia texnologiyasidan foydalanish uslubiyoti (o’quv-uslubiy qo’llanma). - Qarshi : Nasaf, 2011.
5. Alimov N. Maktabgacha yoshdagi bolalarni matematik ta’limga tayyorlash . Maktabgacha ta’lim - T.:2005